

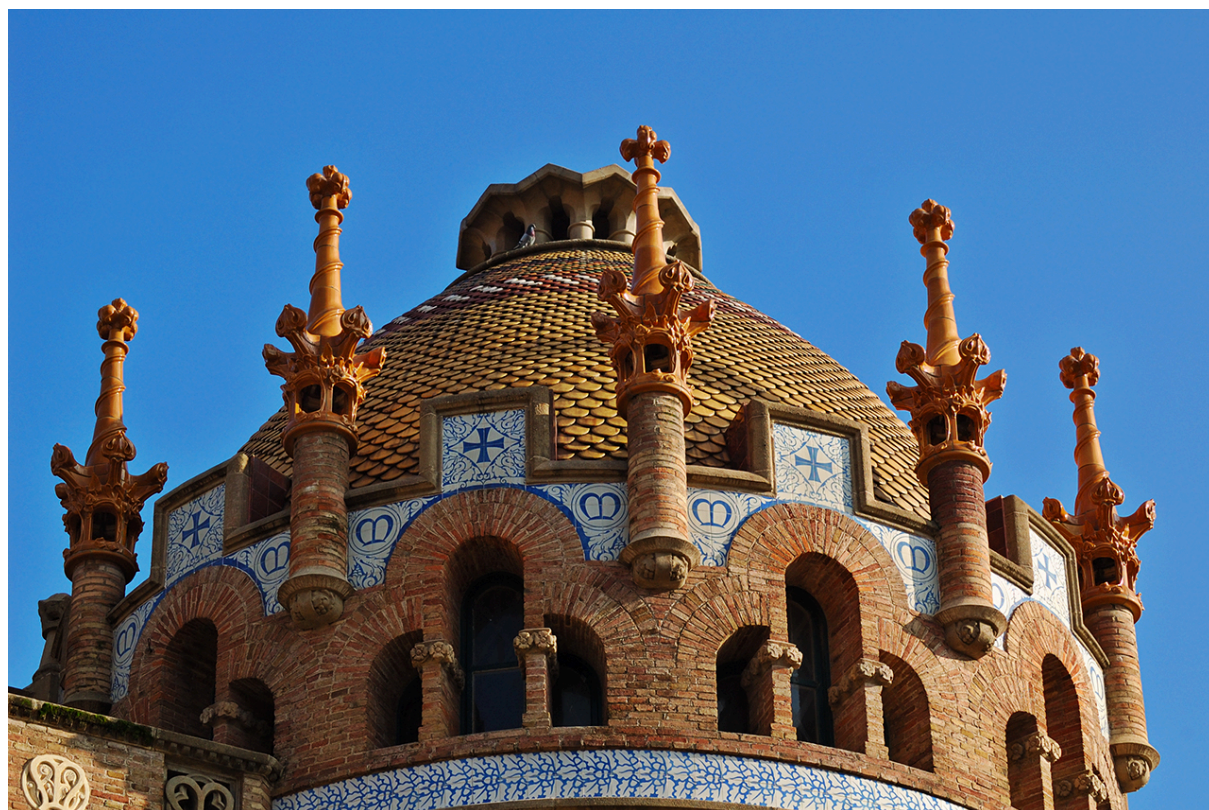

ELS ABRILS DE L'HOSPITAL 2014

INSTITUT DE RECERCA EN CULTURES MEDIEVALS (IRCVM)

Jornada científica i divulgativa
«L'antic hospital de la Santa Creu i Sant Pau: la
recuperació d'un recinte modernista»

Resum de les ponències

28 abril 2014
(Recinte Modernista de Sant Pau)

ELS ABRILS DE L'HOSPITAL 2014

Jornada Científica i Divulgativa

« L'antic hospital de la Santa Creu i Sant Pau: la recuperació d'un recinte modernista »

Dra. Mireia Freixa (UB). *El recinte modernista de l'Hospital de Sant Pau. Cinquanta anys d'estudis sobre un patrimoni singular*

L'any 1963, la revista *Cuadernos de arquitectura* va dedicar un número monogràfic a l'arquitecte Lluís Domènech i Montaner. Oriol Bohigas hi publicava un llarg article que va marcar un punt d'inflexió important sobre la valoració de la seva producció arquitectònica i, en l'apartat destinat al comentari d'obres "exemplars", es va reservar la redacció d'un text monogràfic sobre l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. A partir d'aquesta data decisiva ens proposem fer un recorregut historiogràfic sobre els escrits dedicats al recinte modernista, analitzant tant les obres científiques —incloent les memòries de restauració— com les de caire més divulgatiu. De manera paral·lela, veurem com aquests documents han contribuït al reconeixement ciutadà sobre aquest monument singular.

Pilar Salmerón (AHSCSP). *Un fons, 600 anys: l'Arxiu Històric de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau*

En general s'associa l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau al període modernista, amb figures com Pau Gil o Domènech i Montaner. Però la institució que hi ha darrere ha existit de forma continuada durant més de 600 anys, i aquesta trajectòria ha quedat reflectida en valuosos testimonis documentals, que s'han conservat ininterrompudament al seu Arxiu.

En aquesta ponència tractarem de l'origen i la història d'aquest Arxiu, un dels arxius hospitalaris més importants que es conserven per la seva riquesa i extensió, i de la documentació que custodia, que permet resseguir la història de Catalunya i de la ciutat de Barcelona des del segle XV.

Xavier Guitart (Guitart Arquitectura i ass. SLP). *Del projecte a la realitat. El Pla Director i el cas de Sant Leopold*

El Recinte Històric de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, construït en la primera dècada del segle XX, s'apropava ja al segle de funcionament continuat, malgrat la gran evolució en les necessitats i en les tecnologies associades a la medicina. Amb la construcció del nou hospital, els gestors del Recinte Històric es van plantejar el seu trasllat amb la finalitat de millorar les prestacions alhora que poder intervenir en els diferents pavellons històrics, que estaven en un estat de tensió interior i degradació que reclamava una urgent restauració.

La intervenció reflexiona breument sobre la utilitat de desenvolupar un instrument com el Pla Director a través de l'exposició general dels seus plantejaments, el procés d'elaboració i les seves conclusions; així com de l'aplicació d'aquest en un cas concret, com és la restauració i adequació als nous usos del pavelló de Sant Leopold.

Joan Nogué (Nogué-Onzain-López arquitectes). *El Pavelló de l'Administració: Criteris d'intervenció arquitectònics i tècnics de la restauració*

El Pavelló de l'Administració es va projectar com a gran porta d'accés i punt neuràlgic que aglutinava la recepció de malalts, els serveis administratius i comuns del recinte —la biblioteca, el museu, l'arxiu i la sala Magna. L'edifici ha sofert al llarg de 100 anys i en funció de les necessitats de l'Hospital modificacions i alteracions de gran intensitat. Això li ha provocat ferides, mutilacions, pèrdues, quasi podríem dir traumes, que li han alterat parcialment l'aspecte però no el caràcter ni l'essència. Era doncs, el reflex d'un edifici amb una vida intensa i una gran manca de manteniment.

Les converses mantingudes amb els restauradors, conservadors de patrimoni, historiadors i l'equip d'arquitectura varen confirmar la marcada voluntat de mantenir els espais tal com eren en origen i considerar els signes del pas del temps com elements amb un valor estètic capaç de potenciar la vàlua de l'edifici, seguint com a criteri la recuperació de l'estat original en uns casos i l'explicació de

ELS ABRILS DE L'HOSPITAL 2014

Jornada Científica i Divulgativa

« L'antic hospital de la Santa Creu i Sant Pau: la recuperació d'un recinte modernista »

la història del pavelló a través de les seves cicatrius en d'altres.

Es defineixen mètodes i tècniques d'intervenció comunes que s'apliquen de manera diferent en cada una de les estances, respectant l'edifici original segons el grau de conservació.

La posada en vàlua dels espais interiors i els elements ornamentals, ens porta a ser curiosos amb l'ús dels nous materials, utilitzant productes neutres, naturals, poc manipulats i que expressin la seva pròpia naturalesa, textura i color per fer destacar els materials originals i elements ornamentals respecte quelcom nou, sense vocació de competir, buscant en tot moment la contenció, el rigor i l'essència en les noves intervencions.

Isabel Juan (Generalitat de Catalunya, Girona). *Ús i esperit de servei: de l'antic Hospital de Santa Caterina a l'Edifici de la Generalitat de Catalunya a Girona*

L'any 2004 l'Hospital de Santa Caterina de Girona va tancar les portes per mudar-se al Parc Hospitalari Martí i Julià de Salt. L'antic complex ha estat reformat i ampliat per esdevenir l'Edifici de la Generalitat de Catalunya a Girona. En aquest procés s'ha recuperat un espai barroc catalogat com a Bé Cultural d'Interès Nacional, esdevenint un nou referent monumental de la ciutat de l'Onyar. Per mitjà d'un itinerari monumental ara n'és possible la visita: s'ha museïtzat algunes zones i se n'ha restaurat d'altres com l'antiga farmàcia hospitalària del segle XVIII. D'aquesta manera el conjunt patrimonial de l'antic hospital s'ha posat a l'abast de la ciutadania sense perdre l'ànima funcional per a la qual fou concebut fa més de tres-cents anys: antigament com a hospital, avui com a edifici administratiu al servei del ciutadà.

Dr. José Luis González (UPC). *L'arquitectura hospitalària del segle XIX i els espais voltats: el cas de l'Hospital de Sant Pau*

Al llarg del segle XIX l'intens debat sobre l'arquitectura hospitalària es va nodrir de les variables edificatòries que diferents experiències clíniques, coincidents o contradictòries, havien determinat com positives, o almenys no negatives, per al procés sanatori dels malalts residents. La cabuda, l'emplaçament, la implantació de pavellons, en pinta o aïllats i d'ells, orientació, distància, alçada, vegetació, vistes, nombre de pisos, volum m³/malalt, alçada de sostre, ventilació natural i forma dels sostres, plana o voltada. La combinació de totes aquestes possibles variants, amb una arquitectura regida per estils també canviants segons el lloc i l'època, van generar un intricat conjunt de tipus i edificis que van qualificar moltes de les ciutats europees i norteamericanes. Avançant el segle, les variables que es van apoderar del protagonisme van ser les que disminuïen les probabilitats de contagi, el volum m³/malalt, l'alçada de sostre, i la ventilació natural que van produir un nou tipus edificatori determinat per grans espais tancats per sobre per voltes formalment i constructivament molt variades que havien de conduir l'aire cap l'exterior. La proposta de Domènech i Montaner per als pavellons de Sant Pau va constituir una innovació que va assolir el màxim de prestacions sanitàries amb els mitjans constructius i arquitectònics més lligats a la cultura del seu país i del seu moment.

Dra. Núria Gil (especialista en vitralls) i Marta Saliné (MEL [Museu d'Esplugues de Llobregat. Museu de Ceràmica 'La Rajoleta' i Museu Can Tinturé]). *La bellesa ornamental com a mitjà pel guariment: ceràmica, vitrall i mosaic al recinte modernista de Sant Pau*

L'arquitecte Lluís Domènech creia que la bellesa que envoltava al malalt beneficiava el seu guariment. Per aconseguir aquesta bellesa es va envoltar dels principals artífexs del seu moment: Mario Maragliano (mosaic) Pujol i Bausis (ceràmica) Rigalt & Granell (vitralls), entre d'altres. L'objectiu d'aquesta ponència és mostrar la magnitud ornamental emprada pel citat arquitecte Domènech en la decoració d'aquest conjunt sanitari pel que fa a les arts del mosaic, la ceràmica i el vitrall, mitjançant un recorregut pels diferents pavellons i mostrant les múltiples confluències que existeixen entre aquestes tres tècniques.